

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Tractatus Juridicus Ad Librum III. Decretalium Gregorii IX.
Clericorum in communi, nec non Prælatorum, ac
Capitulorum in specie obligationes, & jura complectens**

Scharz, Oddo

Salisburgi, 1738

§. I. Quid, & quotuplex sit residentia Clericorum? Et quo tempore de
eadem Canones condi cœperint?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63800)

TITULUS IV.

De Clericis non residentibus in Ecclesia,
vel Præbenda.

INter alias Clericorum obligationes locum haud postremum occupat obligatio residendi in loco beneficii. Ad quam residentiam quomodo, & quinam obligentur Clerici, quinam, & ex quibus causis excusentur, & quæ poenæ in non residentes à SS. Canonibus decretæ sint, in præsentî Titulo traditur.

§. I.

Quid, & quotuplex sit residentia Clericorum? Et quo tempore de eadem Canones condi cœperint?

S U M M A R I A.

1. Residentia quo sensu hic accipiatur? 2. Est alia vera, alia ficta. 3. Primus Canon de ea condi cœpit in Concilio Nicæno, qui subinde per alia Concilia subsequentiâ innovatus fuit. 4. Quomodo residentia Clericorum negligi cœperit? 5. Contra hanc legem maxime tempore Concilii Tridentini à Clericis peccatum fuit. 6. Per PP. Concilii rursus residentia Clericis imposta.

Residentia ad mentem SS. Canonum, & Concilii Tridentini non dicit nudam præsentiam, & personalem commorationem in loco beneficii, sed accipienda est cum effectu, id est, ut Clericus Ecclesiæ, in qua degit, etiam in Divinis deserviat. *cap. 4. b.t.* Nam residentia, ait Fagnanus *ad cap. 32. de Præbend. num. 24.* debet esse laboriosa, non desidiofa; quia beneficia ad Divinum cultum, & Ecclesiastica munia ritè obcunda instituta sunt. *cap. penult. b.t. Van-Espen. J.E.V. Part. 1. tit. 7. cap. 9. num. 3.*

Residentia alia est vera, alia ficta. 2
Vera est, quando Clericus in loco beneficii verè, & realiter præsens existit, eidemque per se ipsum, non per substitutum deservit. Ficta dicitur, quando beneficiatus à loco sui beneficii quidem abest, *fictione juris* tamen pro præsentente habetur in ordine ad lucrandos fructus suæ præbendæ, vel distributiones quotidianas. Barbofa *ad Rubr. b.t. num. 9.* Magnif. P. König *b.t. n. 2.*

Ante tempora Concilii Nicæni non extat Canon, qui Clericis residendi necessitatem imponeret, sed in hac de-

N 2

num

num œcumenica synodo decretum fuit, *Can. 16. ut, quicumque temerè, aut periculosè, neque timorem DEI præ oculis habentes, nec agnoscetes Ecclesiasticam regulam, discedunt ab Ecclesia, Presbyteri, aut Diaconi, vel quicumque sub regula prorsus existunt, hi nequaquam debent in aliam Ecclesiam recipi, sed omnem necessitatem convenit ipsis imponi, ut ad suas paræcias revertantur. Quod si non fecerint, oportet eos communionem privari.* Quam legem deinceps instaurârunt PP. Concil. *Chalced. Antioch. Sardicens.* & aliorum subsequentium. Neque tamen quisquam existimet, hanc residendi necessitatem à *dd. Concil. primitus* lege lata fuisse introductam, verùm eo sine id factum esse, scribit Thomassin. *de vet. & nov. Eccles. discipl. Part. 2. lib. 3. cap. 30. num. 1.* ut hanc necessitatem, longè sanctissimam, antiquissimam, & indubitatissimam Clericis, interposita quoque sua auctoritate, firmis incularent. Eccui enim unquam, nisi valde excordi in mentem venit, dubitare, & quærere, an pastor pascendo gregi adesse, & insistere debeat?

4 Verùm adultiore facta Ecclesia remissior fieri cœpit Clericorum residentia. Primis Sæculis, scribit Claudius Fleury *in Inst. Jur. Eccles. Part. 2. cap. 28.* „ Clerici omnes titulis suis, veluti cardinibus fixi, firmique adhærebant, „ sed ex quo Clerici ordinari cœperunt „ sine titulo, vagabundorum numerus „ mirè excrevit. Deinde beneficiorum „ pluralitas necessariæ residentia negle- „ ctum involvit, & quæ avaritia beneficia multiplicavit, eadem servitium „ Ecclesie susque deque habuit, lucro „ unice dedita. Unde legimus, Episcopos, & Clericos multis beneficiis

„ ornatos, procul Ecclesia omne ævum „ in aulis Principum, vel quocunque „ aut negotiis, aut voluptatibus suis „ traherentur, exegisse. Idipsum fermè conqueritur de sui temporis Episcopis S. Cyprianus *Tract. de lapsis* scribens: *Episcopi plurimi, quos & oruamento esse oportet ceteris, & exemplo, Divina procuratione contempta, procuratores rerum secularium fieri, derelicta cathedra, plebe deserta, per alienas provincias oberrantes, negotiationis questuose nundinas aucupari.* Huic malo subinde, quod latius ubique serpere cœpit, Concilia varia, variis in provinciis coacta, novis sanctionibus occurrere quidem studuerunt, sed fermè incassum, id quod exulceratus, fœdèque deturpatus sub tempora Concilii Tridentini Ecclesie status abundè patefecit. De quo Guilielmus de Prato Episcopus Cantuariensis in *Oratione ad PP. Concil. Trid. de Residentia Prælatorum* præter alia sic effatus est: *Quare mea quidem sententia non modo oportet, sed & necesse est, ut de residentia ista hic aliquid constitutur exactius, quàm in Concilio Lugdunensi, aut Lateranensi, aut ullo alio veterum Conciliorum fuerit unquam constitutum, & quam (cum bona venia dixerim) in decreto nobis oblato constitutur. Siquidem per tantam non residendi licentiam orbis gravissimum malum in dies latius serpit. Quis enim ignorat, hac captata occasione magna ex parte Hæreses esse natas, & auctas mirum in modum, indièsque magis, ac magis augeri? Nec videntur facturæ finem, donec hanc occasionem querentibus, occasionem amputaverimus. Quæ omnia non ignorat mundus; quare perquam difficile foret, ei amplius verba dare. Expectat itaque, & meritò expectat, ut non pul-*

pulebris verbis, ne dicam frigidis, sed ve ipsa tantus, & tam pestifer tollatur abusus, idque radicatus: & ut quilibet pastor cum suo grege cogatur residere, imò quilibet beneficiatus (modo ex ipso decenter vivere possit) in suo beneficio. Hæc præfatus Guilielmus de Prato, suggerens deinde Concilii PP. media, quibus turpiter neglecta, & intermissa Clericorum, ac Prælatorum residentia rursus restitui valeat. Quod ipsum etiam eodem tempore multis gemitibus exposuit PAULO III. cætus Cardinalium aliorumque Prælatorum ab eodem Pontifice ad morum emendationem, & reformationem curiæ collectus, prout legere est apud Natalem Alexandrum *Hystor. Eccles. Tom. 2. Secul. XV, & XVI.*

art. 16. num. 4. Tandem curâ & providentiâ PP. dicti Concilii auspiciatò evênit, ut ovibus restituerentur pastores, pastoribus animarum zelus, ipsi verò Ecclesiæ pristinus decor, & avita gloria redderetur, quanquam inficias ire nolim, secundas hodieum curas hac in parte supervacaneas non fore, quia non credimus, ubivis locorum AUGUSTINOS, AMBROSIOS, ATHANASIOS, CYPRIANOS reperiri, qui gregi suo adeò agglutinati fuisse leguntur, ut vel per modicum temporis intervallum abesse, sibi Religioni ducerent. Videatur Thomassinus *lib. cit. cap. 30. num. 6. & seqq.* ubi dictorum Patrum hanc in rem sententias recitat.

§. II.

Quinam ad residentiam personalem obstringantur?

SUMMARI A.

7. Regulariter residere in beneficio tenentur Clerici omnes, cum primis verò Episcopi, & alii Prælati Majores. 8. Residentiam ab Episcopis nostratibus passim negligi, clamat Bœhmerus. 9. Purgantur ab hac labe, pessimè ipsis impacta. 10. Rursus insultat Bœhmerus tenerè quidem, non tamen sine omni fundamento. 11. Quod ex S. Bernardo ostenditur. 12. Omni tempore fuerunt boni, & mali Pastores in Ecclesia, erintque usque ad consummationem Seculi, quod S. Augustini testimonio comprobatur. 13. Ad residentiam personalem obstringuntur etiam Parochi, aliique beneficiati curati, nec non Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum Canonici. 14. An residentia Prælatorum sit Juris Divini, inter PP. Concilii ultro citroque acriter disputatum fuit. 15. Dicimus eam (uti & Parochorum, aliorumque Curatorum) in Thesi esse Juris Divini. 16. In hypothesis verò Juris positivi Ecclesiastici. 17. Quid de Abbatibus Commendatariis?

7. Quamquam de Jure comuni omnes Clerici ad residentiam personalem obstringantur, qui beneficium, quantumvis tenue, habent, ut constat ex *cap. 6. h. t. cap. 35. de Præbend.*

& notant Panormit. *hic num. 5. & Fagnan. ad cit. cap. 6. num. 2. & 18.* ex ratione, quod quodlibet beneficium detur propter officium *cap. ult. de Rescript. in 6.* hæc tamen residendi obligatio præpri-

N ;

mis